

Wskazania dla nauczyciela do pracy z uczniem z autyzmem i zespołem Aspergera w przedszkolu i szkole

Rodzaj niepełnosprawności	Symptomy trudności	Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych	Przykładowe metody i formy pracy z dzieckiem	Sprzęt i środki dydaktyczne
Autyzm	Deficyty w zachowaniach społecznych • dziecko nie potrafi nawiązać więzi z otoczeniem i unika kontaktu wzrokowego • charakterystyczny jest „kamienny wyraz twarzy” w sytuacjach, w których powinno wykazać żywą ekspresję • nie ma zachowania antycypacyjnego • nie rozumie kierowanych do niego gestów, uśmiechu, nawet prostych słów • wycofuje się i zamyka w sobie Opóźnienia i deficyty w nabywaniu mowy i języka • często nie mówi wcale albo tylko powtarza słowa wypowiedziane przez drugą osobę • w zachowaniu werbalnym pojawiają się agramatyzmy, neologizmy, echolalia, także nietypowa intonacja, rytm i tempo wypowiedzi, zwykle nieadekwatne do sytuacji • dziecko z autyzmem charakteryzuje niezdolność do kolektywnej zabawy, uczenia się konwencji, reguł gry i naśladownictwa, co związane jest z	• podawanie poleceń w prostszej formie, dzielenie złożonych treści na proste, bardziej zrozumiałe części (im bardziej złożone zadanie, tym większe prawdopodobieństwo, że dziecko zablokuje się i nawet nie rozpocznie jego wykonywania albo zaprzestanie wykonywania w trakcie) • stosowanie pochwał wobec dziecka, które już pamięta o czymś, o czym wcześniej zapomniało (nie należy oczerniać go ani nie „męczyć”, gdy mu się to nie uda; dziecko z autyzmem może zacząć wierzyć, iż nie potrafi zapamiętać, że np. musi przynieść na zajęcia wymagane rzeczy) • wprowadzanie nowych treści i zadań wymaga szczegółowych objaśnień (często bardziej przydatne okazują się instrukcje obrazkowe w porównaniu ze słownymi bądź kombinacja jednych i drugich) • przywoływanie uwagi dziecka (dzieci te mogą koncentrować się na jakiś dźwiękach lub ruchomych obiektach i nie być w stanie odwrócić od nich uwagi)	• stymulacja polisensoryczna (poznawanie poprzez patrzenie, słuchanie i dotykanie) • metody graficznego zapisu • metoda praktycznego działania (konstruowanie, manipulowanie działaniem) • metody samodzielnych doświadczeń • metody zadań stawianych do wykonania, • metoda obserwacji • pokaz (okazów naturalnych, modeli ilustracji) • opis i pogadanka (związane z konkretem) • metody ćwiczeń utrwalających	• wizualne pomoce dydaktyczne - ilustracje, modele przestrzenne, szablony, plansze, tablice, fotografie, mapy itp. • nagrane teksty bajek na nośnikach elektronicznych (e-booki, audiobooki) • pomoce audiowizualne, np. projektory • tablice interaktywne

Rodzaj niepełnosprawności	Symptomy trudności	Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych	Przykładowe metody i formy pracy z dzieckiem	Sprzęt i środki dydaktyczne
	niezdolnością do rozumienia uczuć innych ludzi Ograniczone, sztywne, powtarzające się zachowania i zainteresowania - domaga się stałości i zachowania określonego porządku w swoim otoczeniu - zmiany w najbliższym otoczeniu jak i w schemacie rytualnych czynności lub zabranie ulubionego przedmiotu powodują niepokój i często reakcję lękową - dziecko zachowuje się jakby było samo, samo wyznacza granice swojego świata, dramatycznie reagując na ich naruszenie - używa różnych przedmiotów (np. ołówek, łyżeczka) zawsze w ten sam, często niezgodny z przeznaczeniem sposób - rozwija szereg stereotypii: trzepotanie ramionami i rękami, kręcenie głową, grymasy, manieryzmy chodzenia, skakanie na jednej (lub obu) nogach, kręcenie się wokół osi własnego ciała, kręcenie przedmiotami (sznurkiem, chusteczką itp.) - często kołysze się rytmicznie - gromadzi nadmiernie określone przedmioty	- wykorzystywanie szczególnych talentów dziecka (np. niewiarygodną pamięć związaną z przeczytanymi książkami, usłyszanymi opowieściami) - nie krytkować, nie oceniać negatywnie wobec grupy - korzystać z pomocy nauczyciela wspomagającego lub asystenta nauczyciela przy tłumaczeniu poleceń do zadań, albo tłumaczenia zasad zabawy	- metoda wpływu osobistego (wysuwanie sugestii, działanie przykładem osobistym, wyrażanie aprobaty i dezaprobaty) - metody aktywizujące - relaksacja	

Rodzaj niepełnosprawności	Symptomy trudności	Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych	Przykładowe metody i formy pracy z dzieckiem	Sprzęt i środki dydaktyczne
	- typowe są zrytualizowane, powtarzające się zachowania, np. kolejność ubierania się, Zdolności intelektualne - zdolności intelektualne dzieci z autyzmem są bardzo zróżnicowane, sięgają od upośledzenia umysłowego aż do normalnej inteligencji, przy czym zdarza się, że wykazują zadziwiające uzdolnienia muzyczne, matematyczne, w dyscyplinach technicznych, a także w innych dziedzinach - dzieci dotknięte autyzmem mają problemy z myśleniem abstrakcyjnym i pojęciowym - dzieci te odznaczają się często wybiórczymi zdolnościami np. doskonałą pamięcią mechaniczną, niezwykłą zręcznością manipulacyjną, szczególnymi zdolnościami muzycznymi; jednocześnie nie potrafią wykonać niektórych najprostszych czynności życiowych Zachowania nietypowe, niepożądane - charakteryzują się tendencjami do autoagresji (bicie się po głowie, uderzanie głową o przedmioty, gryzienie			

Rodzaj niepełnosprawności	Symptomy trudności	Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych	Przykładowe metody i formy pracy z dzieckiem	Sprzęt i środki dydaktyczne
	własnych rąk, wrywanie sobie włosów itp.) w rezultacie często dochodzi do samookaleczenia • gwałtowne przeżycie lęku u tych dzieci najczęściej objawia się stereotypowymi ruchami: zasłanianie twarzy rękami, chowanie głowy w ramiona i przeraźliwy krzyk • odczuwanie przyjemnych stanów wywołuje u tych dzieci ogólną pobudliwość: kiwanie się, podskakiwanie, klaskanie rękami lub uderzanie nimi w ciało • mają kłopoty z jedzeniem i spaniem • powtarzają stale te same dziwne zachowania lub dźwięki			
Zespół Aspergera	• skłonność powracania do sztywnych, stereotypowych zachowań • brak elastyczności poznawczej • trudności w myśleniu i działaniu • trudności w rozumieniu i odpowiadaniu na społeczne/emocjonalne sygnały • trudności w rozumieniu sensu • zaburzenia komunikacji pragmatycznej • problemy z uwagą • obniżenie poziomu umiejętności w sytuacjach stresujących	• systematyczne przywoływanie uwagi i kontaktu wzrokowego • stosowanie prostych, jasnych komunikatów bezpośrednio do ucznia • ustalenie systemu nagradzania za właściwe zachowanie i aktywność na zajęciach i konsekwentne jego wdrażanie i przestrzeganie • wydłużenie lub ustalenie określonego czasu pracy (odliczanie upływu czasu na wykonanie zadania) • przygotowanie ucznia do wszelkich zmian w otoczeniu i rozkładzie dnia,	• metody ekspresji nastawione na emocje i przeżywanie • metody polisensoryczne • metody praktycznego działania • metody relaksacji • metoda obserwacji • pokaz (okazów naturalnych, modeli ilustracji) • opis i pogadanka (związane z konkretem)	• wizualne pomoce dydaktyczne – plany, ilustracje, modele przestrzenne, szablony, plansze, tablice, fotografie, mapy itp. • nagrane teksty bajek na nośnikach

Rodzaj niepełnosprawności	Symptomy trudności	Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych	Przykładowe metody i formy pracy z dzieckiem	Sprzęt i środki dydaktyczne
	- nieprawidłowe przetwarzanie bodźców sensorycznych (nadwrażliwość dotykowa, zapachowa, słuchowa) - problemy z samodzielnym dokończeniem zadania - brak inicjatywy (gdy pozostawi się ich samym sobie mają tendencję do stereotypowego powtarzania czynności) - trudności w zastosowaniu tego, czego nauczyły w jednej sytuacji do innej sytuacji - łatwość zapamiętywania wzrokowego - trudności z formułowaniem dłuższych wypowiedzi ustnych - kłopoty z małą motoryką - kłopoty z wyobraźnią	- utrzymywanie systematycznych kontaktów z rodzicami dziecka, - zachęcanie do nawiązywania kontaktów z rówieśnikami - dbanie o optymalną pozycję dziecka autystycznego w grupie przedszkolnej - nie krytykować, nie oceniać negatywnie wobec grupy - korzystać z pomocy nauczyciela wspomagającego kiedy to pomaga w lepszym funkcjonowaniu dziecka	- metody ćwiczeń utrwalających, - metoda wpływu osobistego (wysuwanie sugestii, działanie przykładem osobistym, wyrażanie aprobaty i dezaprobaty) - stymulacja polisensoryczna (poznawanie poprzez patrzenie, słuchanie i dotykanie)	elektronicznych (e-booki, audiobooki) - pomoce audiowizualne, np. projektory - tablice interaktywne